

H 986

Lühikene seletus

Kalewipoja laulude sisust.

Wäljaannud

Fr. B. Kreutzwald.

Tartus 1869.

H. Laakmanni kuluga trükitud.

A 1059 E 980

Lühikene seletus
Kalewipoja laulude sisust.

Wäljaannud

Fr. B. Krentzwald.

Tartus 1869.

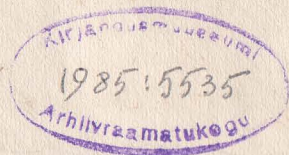
H. Laakmanni kuluga trükitud.

Zensuri poolest lubatud.

Nr. 71.

Rijas, 21. Augustil 1869.

Essõna.

Enamuses kasulise kalendri sahas alustatud lühikene siisu Kalewipoja lauludest on rohkest sõbruleidnud, kes tööd heaks kiitwad, ja osalt suusõnaga, osalt kirjadega mind paluwad, kõigest kahestkümnest laulust lühikest wäljatõmbust sedawiisi edasi anda, sest et suuremal hulgal lugejatel ei nii palju aega ega kannatust ole: laulud järgmiste läbilugeda ja meeles pidada, mis nendes seisab. Sealtap se siis tuleb, et mõni mõistlik mees kaebab, temal ei olla võimalik Kalewipoja lauludest täieliku aru kätte saada, sest seal seista niipalju mõistatusi (?!), et tema neid kogunist tähendada ei oska. Alwaldatud rahwa soowimist tahtsin ma esiteks aast aastalt kalendris täita, aga et sealane kitsas ruum asjatallitust wäga pikale wenitaks ja esimene osa ammugi unustusse läheks enne kui lõpetus kätte tuleks, sellepärast ar-

wastin mõnufamaks tulewa aastases kalendris niipalju edasi jutustada kui ruum lubab, ühtlase aga ka täieliku sisu ühes iseseislikus raamatufeses wälja anda. Herra Laakmann Tartus oli selle nõuga rahul ja lubas kõik kulud enese peale wõtta, mis lapsuse päärawalgusele toomine sigitab; nõnda on mul siis võimalik Kalewi laulude sisu ühekorraga lugejate kätte toimetada. Üks nii kitsarajaline ülewaatus ei jõua weerandiltsi anda, mis Kalewipojast lauludes jutustatakse, aga seda ei olnud siin ka tarwis, sest need, kes kangele elukäigist ja tegudest laiemalt teadust himustawad, wõiwad siin antud juhtimist mõõda kõigis paigus lauludest seda ülesleida, kellest nemad pikemalt teadust tahawad.

Peaks aega mõõda Kalewipoja lugejate hulk suuremaks kasvama ja meie walla ja kihelkonna koolid nii kaugele edasi sammuma, et nende sees ka Kalewipoja lugust koolilastele hakatakse seletama, siis saaks ka selle eest muretsetud saama, tarbliku abiraamatuid wäljaanda, kelle sees wanad ebajumalate nimed ja mõned teised wanaaegsed asjad äraseletatakse. Esiotsalt wõiks wäga kiiduwäärt ettewõtmiseks soowida, kui suuremates lauluseltsides, nõnda kui „Wanemuine“

Tartus ja „Esthonia“ Tallinnas õpetatud mehed waewaks wõtaksiwad, üht ja teist neist asjust äraseletada, küll tuuled siis nende külwi kaugeemale kannaksiwad ja teisi ärataksiwad, etterajatud teerada laiemaks tallata.

Wõrul, Leikuse kuu 6^{mal} päawal 1869.

Wäljaandja.

Praegune Gestirahwa mõistuse kitsus on mitmes paigas veel säherdune, kuida kalendris wana Põl-
lupapist räägitakse, kes koolmeistri peale sellepärast kaebama läks, miks tema lastele ennemuistesid jutusi rääkinud, mis ei wanadele ega lastele kõlba, waid nende südamed ja hinged ärarikub. — Kes nõnda mõtlewad ja räägiwad, seisawad weel kaugel toakse taga, kus haritud rahwas elawad, kellele täielikumad juhatamised udu filmade eest puistanud ja wahet tegemist õpetanud, mis iga asi tähendab, mis temas must ehk walge, hea ehk paha on. Üks õpetamata inimene seisab sügawas orus, kus metsad ja mäekünkad igal pool ees, mis tema filma kaugemale ei lase ulatada; mida enam üks inimene õpetust saanud, seda kõrgema mäe peal seisab tema, kust tema waatus igale poole kaugemale ulatab. Nende kohus on teisi kõrgemale ronima õpetada ja pimedas araks läinud filmi neil nii kaua karastada, kuni nemad walguse sisse wõiwad waadata, sest Sumal elab walguses ja

tabab, et need, keda ta oma kaju järel oli loonud (se on: neile meelemõistust annud), walgust peawad hakkama armastama. Walgus üksi on Sumala ja ligemise armastuse elustaja. — Wiskame selle filmateritusega nüüd lühidelt waatust üleüldsa ennemuistese jutude peale ja räägime siis mõned sõnad Kalewipoja jutust, ja wiimaks jutu sstust.

Kõigel rahwa sugudel, nii kaugel kui meie neid wanemast aegadest kuni meie päiwini tundma saime, on nende wanemad mälestused, mis kaugemale wanema aja piirteni ulatawad ja kus sündinud asjad õhemas ehk paksemas udus seisawad, kes teab kui mitme ja mitme põlwe wältusel üksnes suust suhu päritud, enne kui neid esimest korda hiljemine hakkati üleskirjutama. Sgal rahwa sugul oli ükskord tema lapse põlw, mis mõnel pikem, teisel lühem wältas, sedamööda kuida waimu harimine hiljem ehk warem neile alustas. Mida pikemale aeg wiibis, enne kui üks rahwasugu oma wana mälestust hakkas kirja panema, seda wähem tohime meie ka loota, et estwanemate ehk nende järgmiste suust tulnud mälestused muutmata jääwad. Nja raskest tuulehood puhusiwad mittu sada aastat nende üle, kus mõnitük algmisest jutust

laiali pillutati, et sinna ja tänna mõned riismed järel jäävad, teised järgud nende asemele astujsivad, nõnda et mõne saja aasta pärast enam hõlpus tööd ei olnud wahet teha, mis siin alguse loomus, ehk mis lihatük võis olla. Nõnda oli lugu kõige kuulsama wanapõlwe rahwa sugudega, kellest siin Kreek-lased ja Roomlased nimetame, kes kaua enne Kristuse sündimist waimu harimisel kõige osawamad olnud, ja kelle järelejäänud kirjade warandus weel tänapäew õpetud meestele wäga tuumakas maitseb. Aga ka nende rahwade algmised jutud on üsna „ennemuistestest“, mis kirjamehed hiljemine rahwa suust korjasivad ja kui wanaaegsed mälestused üles paniwad.

Meie Gestirahwa wanust wõime kirjatunnistuste jälgedel umbarwates rohkem tuhat aastaseks nimetada, kus ajaraamatute üleskirjutamised tõtelikult neist mõnda nimetawad; mis warem siin ja seal wanemate ajaraamatute kirjutamistest meie rahwasse ehk wõiks puutuda, seisab enamiste paksus udupilwes, et tõeks tegemine ja waleks ajamine ühe tasa rasked siin näitawad. Siiski tohime meie oma rahwa wanust palju kõrgemaks lugeda, nõnda et ehk juba 1000 aastat warem kui nimetatud selged kirjatunnistused ulatawad,

Sooime ja Gestirahwa esivanemad Asia (loe: Aasia) ilmajaus elanud, enne kui nemad pereka rahwa paksuse pärast sealt wäljarändasivad ja Kaukasuse mägede kaudu teed Europasse wõtsivad. Nigu nende wäljarändamise ajaga kuida tahes, kelle üle meie ial ehk selget otsust kätte ei saa, siiski tohime arwamise wiisil niipalju kindlaks põhjuseks panna: et nende wanemad mälestused, mis tükalte ennemuistestes jütudes alles elawad, pea aegu sinna piireni wõiwad ulatada, kus suguwanemate kätid seisnud ja nende esimene lapselõw mööda läinud. — Kõigest ennemuistestest jütusõnumistest, kelle riismed meie päiwini ulatawad, tohiks Kalewipoja mälestus kõige wanem olla. Kui palju tema sees tõi, ehk kui palju awaliku luulemise sünnitust on? kes seda wõib ütelda. Kas kuskil ühest nii määratu wägewast mehest, kelle tegudest ennemuistene jut meie kuulutab, pisemat eesmärki maailmas leitud: seda ei ole weel kedagi wõinud tänapäewani tõeks teha. Dmmetegi tohime niipalju mõtele ruumi anda, et kõik tuulest ei olnud tõusnud, waid jutul midagi tõekuju siisiks wõinud olla, keda tema loomisele põhjanduseks pandi. Selle põhjuse peale kaswatas luulemise wägi wiimaks ühe kuju,

kelle keha ja liikmeid igapidi nii kaua wäljawenitati ja imelikult paenutati, et nemad kuskil enam loomulikku inimese piirtesse ei mahu, waid neist üle lähewad ja wõimatu lugu näitawad. Suba sest tüfist wõime tunnistada et jutu esimesed sünnitajad lapsepõlwes elanud, kus wahetegemine mõistusel puudus, mis wõimalik ehk mis wõimatu näitab. Peale selle ei tohi meie äraunustada, et jutu sünnitusel ja kaswatusel üks terve rahwasugu mittu sada aastad järgmeste tööl olnud, mispärast imeks ei wõi panna, et asjades palju eksitust juhtub, endine ebausku ja praegune ristiusu ajad üksiteisega segamiste lähewad, niisamati „raudamehed“ (rüütlib) meie silma ette astuwad, kelle seietulik kõige wähemalt poolteisttuhat aastat noorem on kui Kalewipoja elupääwad. Neist segamistest ja eksitustest lugu pidamata, tuleb meil siiski Kalewi poja mälestus juba sellepärast au sees pidada, et teda meie oma rahwa waimu põlv oli kaswatanud, enne kui selgem teadmine wõõraste läbi meie maal asupaika wõtnud. Kalewipoja mälestust kannawad täna pääwani mäekingud, kaewandikud, kaljurahnud, mullahunnikud, järwed, jõed ja ojad. Uttaguse, Harju, Särwa, Lääne, Wiru ja Tartu

maal, mis mitmel wiisil tema määratu tugewuse jälgi peawad kuulutama.

Saagu siis Kalewipoja mälestused meie lastele ja järeltulijatele niisama armsaks jääma, kui n'ad meie eelkäijatele enne olid olnud, kes mittu sada aastad järgmiste orjapõlwe ahelatesse kõidetud kuningas Kalewipoja õnne aega tagaleinasid ja tema tagasi tulikut üksiksilmi ootasiwad. Need jutud ei wõi kellelegile ristiinimesele, ei noorele ega wanemale pisemat kahju teha, niisama wähe kui ülemal nimetatud Kreeklaste ja Roomlaste ehk teiste wanapõlwe rahwade ennemuistestest jutud, keda haritud rahwa lapsed koolides loewad ja õpiwad. Seearanis pealksime meie juba sellepärast Kalewi poja jutust suuremat lugu pidama, et kodumaa rahwas meile armsamaks läheks ja iga tühja tuule puhumine meid rändama ei awataks. Kohi, kus meie eelkäijad mittu sada aastad raskemal päiwil elanud, ei tohi meil ial wõõraks minna, waid peab kui armas kätki ase igauhele surmani kustumata mälestuseks jääma. On ka weel praegu meil mittu häda ja raskust kanda, kuida neid iga inimese loomale eluteel juhtub, siiski ei tohi meie ialgi lootuse tiiru kautada, et aega mõõda kõik pare-

maks lähed ja meie ise selle eest rohkem hoolt saame kandma, kust parandus võib tulla: kui meie hoolelikumalt oma waimu harime ja täielikumalt õpetust nõuame, kellega üksi wigalisi asju võime parandada.

— Ja nüüd alustame Kalewipoja jutusisu.

Meie kuulus Kalewipoeg peab kahessteistkümnest wennast kõige noorem olema olnud. Tema teistest wendadest ei leita midagi suuremat mälestust, waid meie kuuleme, et wana „Kalewi taadi“ eluõhtal kaks poega kodu kaswis ja wiimne poeg wast pärast isa surma ilmale sündis. Seda nooremat poega nimetab rahwa suu igal rääkimisel „Kalewi pojaaks“, ehk mõne korra kui tema isa järsku Kalew. Tema wägewus awandab ennast juba kätkis, kus ta esiteks nutu nõndalatel põhjatu kisaga eide võrahu raiskab, hiljemine mähtmed katti kisub, kätti lõhub, ja sedawiisi põrandale saab, kus ta oma liikmete rammu õpetama hakkab. Pärast mõne noorel põlwele toimetatud tallitusi, tõuseb ta liiju läbi „jumalikul juhutamisel“ meie maale kuningaks, nõnda kui tema isa enne oli walitsenud. Kaks wanemad wenda, kes temaga liisku oliwad heitnud, rändawad wälja, sest et meie kitsad „ahtral liipsil põllumaad“ niipalju kangeid mehi ei jõuaks

toita ega üles pidada. Aga juba esimesel meheal peab kuulus Kalewipoeg siit ilmast lahkuma, werewõla tasumiseks, sest et tema ükskord efsides ilma süüita werd oli walanud ja üks tütarlaps tema läbi otsa leidnud. — Ehk küll Kalewi walitsuse kulbne, ehk meie rahwa õnne aeg palju kaugemal seisab, kui wanemate ajakirjade mälestused ulatawad, siiski wõnitab tema jut, praegusel seisusel, tema elujälgi tuhat aastat pärast Kristuse sündimist, mis jälle awalikuks teeb, et rahwa luulemise wägi eelkäijate käest päritud mälestuste külles mitu sada aastat töötanud, enne kui jut praegust kombet oli wõtnud. Kalewi poja ligemad sugulased, keda mõne korra tema seltsis tabame, on: Alewi, Sulewi ja Olewipoeg, wiimne kui üks kaugelt tulnud wõõras, kellega kaugemees wast hiljemine tutwustanud. Neist kolmest on Kalewipoeg oma kangusega igapidi ülem. Ehk tema küll rammu poolest inimlikust määramisest mööda jookseb, siiski näitab tema mõistus mitmes kohas enam lapsi kui täiskaswanud mehe sarnane; mis jälle, kuida juba ülemal tähendasin, näitab, et tema jutu sünnitajad lapselätki piire ligidal elasiwad. Seda mööda, kuida tema sünnitajatel ja kaswatajatel hõlp-

Samad ehk raskemad elupääwad olnud, leiame ka Kalewipoega kord rõõmsal ja lustilikul, kord jälle nukral ja kurwal tujul.

I.

Waatame siin lühidelt Kalewipoja laulude sfsu, kuida nemad praegu trükitud meie silma ees seisawad, siis kuuleme esimeses laulus, et wanaisa kuulsad pojad maapealse tütarlastega armastuses endid pidanud segama, nõnda et üks kangemeeste sugu maailma sünniks. Üks säherdune jumalikust wõjust idanenud meeste sugu olivad meie kangelased, Kalew ja tema kuulsad pojad. Wõhjakotkas kannud wana Kalewi oma tiiva peal üle mere ja pillutanud teda Wiru randa maha, kus temast hiljemine meie maa esimene walitseja wäljatulnud. Mõne aja pärast juhtund üks lesknaine Lääne maal ühe kanapoja ja tedre muna karjateelt leidma, mis tema koju wiinud ja wakas kaane alla kaswama pannud. Kanapojast ja tedremunast kaswanud kaks kaunist piigat Salme ja Linda. Neil käinud palju kosilasi, nimelt: kuu, päike, tähte poisike, mõned wägewad waimud ja Kalew; Salme läinud tähepoisile ja Linda Kalewile

abikaasaks. Nende kosimisest ja pulmapidust teeb laulik laia jutu ja lasseb pulmade lõpetusel mõlemad noored paarid koju minna. Salmest, keda kõrgele taewa alla tõsteti, ei kuule meie pikemalt midagi, aga maa peale jäänud Linda astub edespidi weel meie silma ette.

II.

Kohe teises laulus saame teadusti, kuida Lindale õnnelikus abielus palju poegi olla sündinud, wiimne „pesamuna“ aga wast pärast isa surma ilmale tulnud, ommetegi wendadest kõige wägewam olnud, nõnda et tema mälestus üksi kustumata jäänud. Selle kuulsaks tõusnud wiimse poja tulewat auu ja kiitust olla isa juba enne oma surma ja poja sündimist abikaasale ettekuulutanud, ühtlase ütelnud, et tema isalik film siin elus poega enam näha ei saada. Ühel õnneliku õhtu widewikul räägib ta abikaasale oma soowimist, et riik jagamata ühe pojale pänduseks pidada jääma, aga liist selle üle otsust andma, keda wendade seast kuningaks tõstetakse. Ei kuigi kaua peale tehtud seadust jääb wanaraul haigeks, ja ehk küll Linda oma sõle sõudma paneb ja lepatriinu

lendama läkitab, abikaasale arstisti otsima, siiski peab wana Kalew surema; sest et surma wasta rohtu ei kaswa. Linda kaewab ise kadund mehele sügawa haua, peseb tema furnukeha, ehitab riidesse ja süngitab teda siis mulla põue puhkama. Et hauapaik tulewa põlwele tundmata ei jääks, kannab leff igalt poolt kalju kiwa koku, mis ta Kalewi kalmu peale kuhjendab. Kivihunnik seisab veel tänapäawal kui kõrge kaljuküngas Tallinna toompäe mäe nimel wajataja silmal nähtawal. Ühel päawal libiseb raske kiwipal lesel hiuste lingust, misga ta kiwi kandis, tema wäsinb rammu ei jääsa rasket kiwi ülestõsta, tema istub üvi otja ja nutab kibedast lesenaise wiletust. Tema filmist pillutatud pisarateft paisub üks järw lagedale, mis tänapäawal veel Tallinna ligedal nähtawal. Sühikese aja pärast toob ta oma wiimse poja raske hädaga ilmale, kes juba kättis isast ettekuulunud kangust ilmutab. Mikal lesenaisel käiwad palju kosilasi, keda wasta ei wõeta. Wiimne kosilane, Soome tuuletark, läheb ähwardates koju, ja tõutab põlgamist naisele kätte tasuda.

III.

Kolmandama laulu alustus näitab üht tüki Kalewi poja poisikese põlwest. Kurjad waimud pillawad wana Piffer taati, kes parajalt wasteratil wankriga rauda sillal sõitis; kartes poemad siiski pillajad merepõhja peitu. Kalewi poeg kiirelt nende kannul, püüab neid oma kaelkoti ja wiib Pifferi kätte nuhelda. Siis lähwad wennad kolmekeste metsa elajaid tapma. Muist tapetud elajad, nõnda kui teiste nülitud nahad kannab noorem wend oma õlal. Mehed istuwad metsa warju wäsimust puhkama, ja tõstawad ajawiteks laulu. Wanem wend laulab lehed ja okad puudesse haljendama ja urwad päikese paistel paisuma. Teine wend laulab õilmed õitsemale, wilja, marjad, õunad ja pähklid kaswama. Siis tõstab noorem wend oma laulu healt, misga ta metsad, lagedad ja tuule õhu elustab, et laulukinnud igale poole siginewad. — Wahe ajal wiinud Soome tuuslar emaneil kodunt, kellega ta kaugemale ei saanud kui Iru mäele, kuhu jumalik wägi rõõwli mahapillutanud ja Linda kiwipaluks moondanud, et karsket leskenaisi kedagi kiusama ei peaseks. — Pojad leidwad koju tul-

les pesa tühja ja jälgi õue pealt, et siin head ei võida sündind olla. Noorem wend lähäb esiteks isa hauale, sealt mere kaldale waatama, kas ehk kuskil emajälgi järele jäänud. „Laene weereb laene jälgil wette woode weeretusel“, aga need ei annud märki, ega toonud sõnumid. Senni kui teised wendnad magama heites nõupidawad home eidejälgi otsima minna, kargab —

IV.

Meljandamas laulus noorem wend kaldalt laenetesse ja hakkab Soome poole ujuma. „Tugew käsi lõhkus laeneid, pekkis laneid merepinnal“ teadmata, et ses esimeses teekäigis idu juba warjul puhkas, mis temale waralisk lahkumist siit ilmast pidi kaswatama. Põhja nael ja wana wanter taewa lael juhivad teda mereteel, kunni ta ühe saare kaldale jõuab ja natuke wäsimust puhkab. Uinudes tahab ta filmi parajalt laugutada, tungib tütarlapse kena laul tema kõrwa. Selga wasta kalju toetates, jalad mere pinnal istub Kalewipoeg kaldal, kust tema filmi sirutates laulusinnu tamme warjus, tule ääres näeb, kes enda näpul fedratud ja lõwendiks lõfutatud kan-

gaid walmab, mis pleegile pandub. Kalewipoeg meelitab, wasta lauldes piigat enese poole; kartes astub tütarlaps samm sammult ligemale ja istub wiimaks noore mehe kõrwa. Warem kui koit tõuseb, oliwad noored südamed ennast ühendanud. Äkitselt kui unenäust ärkades hakkab piiga kiljatama; wanemad arwawad kisa esiteks unenäuks, siis kargab Saare taat asemelt, sahib wembla käte ja tormab waatama, mis tütre kisa sünnitanud. Wõõra mehe tugew kaju kahandab tema julgust, tütar ei julge pisarad filmi ülestõsta, aga Kalewipoeg, eksitust märkamata, küsib kohkumata, kas ehk Soome tuuslar eile õhtu siit mööda sõudnud. Saare taat ei olla teda näinud; ta nõuab otsust: kust maalt ja sugust noormees sündinud. Hooplikult kuulutab Kalewipoeg oma sugu ja sündimise paika, aga saab ta isa ja ema nime awaldanud, kohkub tütarlaps, tuigub kalda sõrwale, ja libiseb ehk kukutab ennast sealt merde. Kalewipoeg wiiskab ennast sedamaid tema järel mere põhja, aga wilu, sügaw süngile ei anna saaki enam tagasi. Nooremehet pea tõuseb laenetest ükfi nähtawale. „Sumalaga, isa kurba!“ hüüab ta — „tütar sulle fattus wette, ema mulle warga wõrku, wiletsad meie

wennifised, õnnetumad ühtewärki." Mure kadunt ema pärast ei anna temale mahti tütarlast kahetseda, tema ujub wesi teel edasi. Tütarlapse wanemad lähwad pika rehadega merd riisuma, et ehk lapse leha sealt leiaks, nemad kuulwad laulu laentest, mis selgest näitab tähendama, et nende laps siit põrmu põlwest juba lahkunud.

V.

Wiendama laulu hakkatusel leiame Kalewipoega Soome rannas, kus ta wärske hommiku õhu wilus wäsimust puhkama lähab. Ümberringine rahu loomuses uinutab teda sügawast magama. Senni kui tema puhkab, lähab jutustaja upunud Saare piiga wanemaid waatama. Nemad ei olnud küll (weel 4. laulus) oma tütart, waid tema asemel ühe kottamuna, wana raudkübara ja noore tamme merest riisunud. Puu istutakse kiige sambale, kus nende kadund tütar enne lustil ennast kiigutanud; muna pannakse raudkübarasse, kus pääwal päikese terad ja wõsel eit sängis teda audub, kunni noor kottas wälja tuleb, kessel üks weike mehike tiiva all. — Müüd lähab laulik Kalewipojale tagasi, keda pikast unest

karastatud parajalt ärkamas leiab. Tema tõtab Soome maal kaugemale, isetallatud radadel, ühtepuhku waates, kas ehk kuskil kaste pinnalt eide jälgi nähtawale tõusmas. Wiimaks filmab ta mäe harjalt orgu, orus tuuslari talu, ja peremehe puude warjul puhkamas. Kalewipoeg tõmbab noore tamme juurtega tükis maast, laastab oksad küllest, et tugewa wemla saab, misga ta edasi lähab, maa pinda sam-mude all wangutades. Ohmatusel ülesärkanud tuuslar leiab waewalt aega, pihu täie udusulgi põuest wõtta ja nõiasõnul elustatud lendama puhuda; kus suled tuuletiinul läbistiku keereldes raudriides sõamees-teks endid moondawad, ja kui jala ja hobuse wägi kange mehe kere peale langewad. Tema nuiab neid lühikese aja pärast oma wemblaga maha, et mitte üht ainust eluga ei pease. Wõimatumaks läinud tuuslar tunnistab koleda waenlasele oma süüd, kuda ta lese rööwinud aga Sru mäele ärakautanud. Kalewipoeg arwab tema jutu waleks ja lööb teda maha; hakkab siis ema otsima, nuusib õues ja toas kõik nurgab läbi, aga ei leia kuskilt. Siis langeb ta tõöst ja südame walust wäsinud magama. Üks lahke unenägu tuleb teda trööstima; Linda laulab nooruse

ilul kiige peal. Seft nähtuseft märkab ta, et ema enam elus ei ole.

VI.

Kuwendamas laulus hakkab Kalewipoeg ranna poole tagasi töttes koju minema, peale selle kui ta leinakurbtuses kaks pääwa kadunt ema tagakahetsenud, kui lobus tiibadega lind, kellel lendamise lust lõpenud. Seal tõusewad hommiku wilus „kui tuulest tulnud“ teised mõted temale pähä, kes teda uuesti wahwa tegudele kihutawad. Önnelt tuletab ta meele, et Soome-maal üks kuulus sõariistade walmistaja sepp elada, keda ta ülesotsida tahab. Sedamaid juhib ta sammud sepa teele, et endale tarwiliku mööka saaks ostma. Teisel sibil, kogemata õnne peale lootes — kuskilt teejuhiti leida, wõtab ta rada jalgade alla, effib pimedas tundmata metsalaanes, kuhu sinna saadil kellegi sammud weel ei olnud ulatanud. Seal leiame teda korra tufasel tujul laia oksadega puu all wästmust puhkamas ja teistest lahutatud üksikut elu kahetsemas: „Issa läks ju enne ilmaft, kui sain pääwa paistufelle, eite langes surma sängi, ilma et mu silmad nägid, wennad kaugel Wirudela, teised Turgi

rajadela.“ — Kaks lindu annawad temale nõu: pääwa weeru poole pöörata, kus ta edasi minnes ühe wana lomperjala eidega koku juhtub, kes temale sepa teed oskab juhutada. Kalewipoeg leiab juhatast mööda sepakoja, kust lõõtsa wuhin ja wasarate wärin juba kaugelt wasta kostab. Tahmamusta sepa taat wõtab kaugelt tulnud küllalise lahkest wasta, laheb kaenla täie möökasi katjeks tuua, kellest üks ainuke tugewa käe löögi wasta ei kesta, olgu kas tera niirikis läheb ehk möök kildudeks pudeneb. Soome sepp arwab nähdut nalja küllaks, ei raatfi rohkem sõariistu lasta raisata, sellepärast annab ta poegadele käsku, ühte kõrge hinnalist mööka kambrift lufude tagant wälja tuua, kelle kallal ta kolme pojaga seitse aastat tööd tehes rohkest pihta waewanud ja higi kulutanud, sündsama laususõnadega kõwastanud ja wiimaks seitse meega karastanud. Seda möökade kuningat olla wana Kalew enese tarwis lasknud walmistada, aga ise warem siit ilmaft äraläinud kui möögameister tööd jõudnud lõpetada. Tema kange noorem poeg keeritab mööka lennuskülle kui tuleratta mõnekorra ümber pea, rabab siis walgukiirusel möögatera wasta alast, et alasti ja alastipakk tükis keskelt lõhkewad,

aga tera külge kusagil armi ega märki nähtavaks ei jäänud. Müüd sobitakse kaup valmis, Kalewipoeg lubab küsitut kõrge hinna sepale tingimata kätte ta-
fuda, ja wana sepataat lasseb mödga kauba liiguks pi-
kad uhked rõõmupidud valmistada. „Humal uhke
põõsa otsta oli tükind tünderisja, pugend õlle pooli-
kusse, sealtap kargas meeste pähä.“ Kalewipoja keel
läks jutukamaks, tema kuulutas hooplikult juhtunud
lugu Saarepiigaga, ja rääkis laiemalt, kui kesgi õig-
lane mees tohiks. Sut pabandab sepa wanemat
poega, mispärašt ta wõõrašt meest tütarlapse laima-
mise üle sõitlema hakkab. Sooja peaga Kalewipoeg
loriseb weel rumalamal wiisil oma laituse wäärt tegu,
nõnda et meestel riid tõuseb, Kalewipoeg äkilisel
meelel mödga tuppest tõmbab ja sepa poja pea ot-
sast raiub, enne kui teised wahela jõudnud minna.
Soomesepp sunnib esiteks poegi mõrtsukale werist
palka kätte tasuma, aga asjalugu sügavamalt läbi ar-
wates, jätab ta kätetasumise kõrgema wägede hooleks:
„Mõrtsukas peab — wannub sepp — ise sellesama
mödga otsta leidma, kellega tema käsi waga werd
oli walanud.“ — Kalewipoeg tormab tuikudes üle läwe
õue, sealt edasi wärawašt wälja warjulist paika otsti-

ma, kus ta meelehaigust ja pea wäsimust puhata wõiks.
Murul magama uinunud paneb tema norin maapinda
kaugelt kõikuma kui maawärisemine. — Laulu lõpe-
tusel wiib meid laulik sinna üksiku saarele tagasi, kus
Kalewipoeg Soome minnes ujumise wintjutust puh-
kas ja südame walu oli sünnitanud. Merepõhjast
wälja riisunud ja kiige sambale istutatut noor puu
kaswanud lühikese ajaga wäga kõrgeks ja laiaks, et
päitešt kippub kinni katma ja loomadele walguse ja
sooja terade paistmist warjutama. Tük aega otsitakse
ümberkaudu meest, kes määratuma puu maha raiuks,
kunni wiimaks ülemaal nimetatud kotta tiwa alt lei-
tut härjapõwelane tööd enese peale wõtab. Puu
juure jõudes hakkab mehike wenima, kunni ta nii suu-
reks kaswab, et tamm kolme pääwa pärašt tema
kerwe lõõkide alla maha langeb. Tüwik kukkub saa-
rele ja katab saart pikuti ühest sõrawast teise, ladw
aga langeb merde. Tüwikust tehakse silda, kelle üks
aru saarelt Soome, teine aru jälle saarelt meie randa
ulutab; tamme ladwast ehitatakse uhked laewad, killa-
paadid ja weiked linnad; ülejäanud tükidest tehakse
keh Wadele, leskedele ja waeste-lastele warjupaigad;
wiimsešt riisumetest ehitatakse lauliku lustikamber, kus

„need laululugud loodi, sõnasõuded jünnitati, keele keerud korutati.“

VII.

Seitsmemas laulus ärkab Kalewipoeg raskest unest, mööda läinud wiimse pääwade juhtumised seiswad temal udu sompus, otsekui unenäud, et ta neist selget aru ei saa. Nutral meelel sammub ta, õnnetuse möök puusas, ranna poole, leiab kalda äärest surmatut Soome tuuslari paadi, astub sisse ja tüürib paadi nina kogu poole minema. Õnnetuse saarelt mööda sõudes kuuleb ta upunut tütarlapse heale laentest laulma, kes teda kahelordse weresüü pärast sõitleb. Rõhutut südamega sõuab ta edasi, igatsus kadunt ema järel ärkab ükfil teel tema meeles jälle elawaks. Kojumaa pinnale astudes kuuleb ta Drumäe harjalt üleminnes tuulest Linda heale tõuswad, kes teda niisamati kui tütarlapse heal laenetest sõitleb, aga wiimne heal noomib teda ühtlase walmsalt mööga eest hoida, sest et walatut waga weri werist palka saab nõudma.

Teisel õhtul juhtub Kalewipoeg kogu wendadega kogu, kes temale jutustawad, kuda mõlemad, igalüks

omal teel, ilma asjata palju maad olla läbikäinud, aga kadunt ema jälgist neile pisemat märki silma ette ei tulnud. Noorem wend jutustab neile oma pika teekäiki Soome maal, aga sepa poja surmamise, laentest ja tuuleõhust kõrwa kostnud laulud jätab ta wendadele nimetamata. Öö warjul, kus teised magawad, läheb ta isa hauale; kadunt isahéal noomib teda mulla alt, mõlemad tehtud kurjad teud aega mööda heaks püüda toimetada, ja tähendab pikemalt, et meie elulaened jumalikul juhatusel edasi lähawad.

VIII.

Kahelsas laul. Teisel päawal lähwad wendad kolmekeste teele, wiidamad ühes talus natuke aega, kus neid kosilasteks peetakse, kuni nemad lõune poole minnes wiimaks Saadjärwe kaldal, Tartu ligidal paraja koha leiawad, kus kadunt isa tahtmist mööda liisu õnne katsumad, kes neist kolmest meie maale walitsejaks peab tõusma. Noorema wenna järwe üle wisatud kivi lennab kõige kaugemale, mis pärast teda Gesti kuningaks wiheldakse. Teised wendad lahkwad jumalaga jättes nooremast, wõtawad teed wõõramale õnne otsima, kust endale warjupaika

loodawad leida, sest et, „tugewal ei tõuse tungi, wägewal ei pigistusta.“

Moore kuninga walitsuse hakatusel ei nähta rahwa wannutamist ega suurt rõõmupidu, ei uhket kuningliku koda ega ülemaid riigitalitajaid kuskil, waid kuningas ise wõtab maapinna paremaks moondamise estimeseks tööks kätte, nõnda kui wana Kalew enne teda teinud. Tema rakendab oma hobu adra ette, muidugi teada on adral ja hobusel mehe wääraline suurus ja rammu, nendega lünnab kuningas raisku läinud maapinda wilja kandjaks ja tuluandjaks. Se kõige kuulsama Gesti-walitseja esimene tegu annab rahwale wistist awaliku märkust, et nemad adra ja põlluharimise auu sees peawad pidama. — — Pääwa palawusest ja raskest tööst wästinud heidab Kalewipoeg ühel pääwal pärast lõunepöogi wõtmist praeguse Kadrina kiriku ligidale Wirumaal puhkama, ja kõidab hobuse kammitsasse sõõma, et parmu ja kiilide kihutusel kaugele ei jookseks. Kiskjad metsalised tulewad hobuse kallale ja murravad teda maha, sest et kammitsjalguis ruun nende eest ei jõudnud paku joosta, ega kahjadega tugewast wasta panna. Hobuse jäljed on praegu mitmes kohas weel selgest nähtawal.

IX.

Üheksas laul. Päike seisib juba õhtuweerul, kui Kalewipoeg unest wirgudes hoost hakkas wilistama, ja hiljemine jälgib mööda ise otstima läks. Edasi minnes leiab ta mahamurtud ja äraspöõdud hobuse naha, wereloigud, mõned raswariismed maast, mis tema südame paisuma ajab, et ta tuule wuhinale ja metsa kohinale kasku annab, niikaua waiki seisib kui tema kiskjaid saab sajutand. Aga sellega üffi ei leppi tema, waid sassis mööga kätte, tormab metsa, sood ja rabad läbi ja huffab kõik metsalised, kes tema ette juhtuwad. Öhtu hilja lahutab ta leitud hobuse naha murule ja heidab sinna peale magama. Seal tuleb üks kaskjalg Wiru rannast paha sõnumiga teda äratama, et sõa ähwardus mere poolt rahwast kohkuma panna. Kalewipoeg sõitleb kaskandjad, miks ta meeste julgust awalikult tohtida laimama hakata, kes waenlast wistist ei lähä kartma. Tema kassis neid tugewast waenlasele wasta panna, lubab ka ise appi tulla, kui kiskit libedamaks ja waenu wiha werisemaks kaswab.

Waewalt oli Kalewipoeg teist korda laugust silmile lastnud, kui juba teine tuleja tema asemel ette

astub. Noor walitseja awaldab meeletuska, miispä-
 rast böselgi temale puhkamise mahti ei anta, kahetses
 oma seisust ja arwab linnul parema põlwe olema, kes
 wabaduse wolil igale poole wõib lennata ja pesas
 rahulist puhkepaita leida. Tulnud wõõras, halli
 hiuste ja habemega lahke wanarauk pillutab osawa
 jutuga kiirest pilwed kuningliku otsa pealt. „Kui sa
 alles kodu kaswid — ütleb wanamees — tamme
 tõusid tugewamaks, seal oli sul küllalt aega tulewada
 tunnistada, aru asja arwaneda, sest et seal juba
 linnud otsa pealt lauliwad: „„Kuningal on kümme
 koormat, sada waewa walitsejal, tuhat tegu tuge-
 wamal, kümme tuhat-Kalewipojal.““ Et ma täna
 kaugelt seie tulnud, sestap tõuseb sulle tulu,
 kaswab sulle mittu kasu. Ehk sa mind küll kui
 tundmata wõõrast wasta wõtad, siiski olen ma sinu
 ja sinu sugu kõige wanem sõber. Eks ma olnud
 juba sinu ligidal „kui sa kätkis kiljatafid, eide rinna
 alta imefid? Eks ma enne nägemata abi teile too-
 nud, kui wanemad sul sündimata, Arjumaa algama-
 ta ja Wirumaa piired wiirumata oliwad? Eks ma
 enne käinud teile kui neid lähti tehtanesa, kuule
 koda korjanesa, pilwesiida paigutati? — Tuulila

find teretasin, õhula find õnnistasin, kasteta find
 karastasin, kuude walgel kosutasin, pääwa paistel pai-
 sutasin.“ Siis kuulutab tema pikemalt Kalewi po-
 jale, kuida rikas õnnistus sinna saada siginema, kuhu
 tema adra wagusti alla tõmmanud — siiski jäänud
 mitmes paigas tööd küllalt weel tegemata, sellepärast
 olla ta tulnud walmis tööd ülewaatama, kohalte kor-
 rale kohendama, sest et jumaliku abita kuskil sigidust
 ei tulla. — Kalewipoeg kostab: Sina, kes sa juba
 meie sõber olnud, enne kui minu wanemad elasiwad,
 enne kui Wiru algati, enne kui tähti tehanesa —
 üttele mulle, kallis wanarauk, kus sul kaugela koduda,
 arwuline asupaika? Wõõras annab wastuseks: „Kal-
 lis Kalewida poega, ära hakka arwamaie, mis on
 tuulilta tuisanud, kuule parem kuulutust tulewa aja
 tulikust, pärast põlwe pääwadesta.“ Müüd kuulutab
 tema rahwa lühikest õnne aega wägewa Kalewipoja
 walitsuse all, selle järel saab nõdramate walitsus õn-
 nepäiwi lühendamata. Wiimaks ütleb wanarauk, et
 Soomes juhtunud waga were walamine Kalewipojale
 kohut saab mõistma, sest surm on surma sünnitaja!
 „Soome sepa sajatusti, hella eide pisaraida, sõsarate
 filma wetta wõi ei wõtta mõõga küllast, kurja mingi

kustutada." — Ole walwul ja hoia ennast mööga eest, et sulle temast kättetasujat ei kaswa, sest weri ihkab were hinda, ülekohtul' pole uinu, kurjal tööl ei finnitusta. Siis sulas õhu rüppe, kadus kaste kaisu wõõra wanarauga wari. „Kurwalt kostis wiinne kõne, kurwalt ettekuulutused, mis kui tuulekese tuhjin, leinakaeblik laente kohin, wihma tuule wingumine“ Kalewipoja kõrwa kostis.

Et tundmata külaline keski teine ei wõinud olla, kui Taara (Ukko) ise, wõib tema jutust hõlpsalt äratunda. Tema sõnad kõlawad kui maru kohin nende waimu healitsemiste wasta, kellest ülemal räägiti, ja keda meie õhu lehwitamiseks wõime pidada, Taara kõne kõrwas, sellepärast ei tule hiljemine kedagi taewa elukat jutuga enam meie ette. Kalewipoeg uinus pärast wanataadi lahkumist raskest magama; hommikku ülesärkades oliwad õhtu kuulnud sõnad unenägudega nii kirjult kokukorutatud, et tema ial selget otjust ei leidnud, mis tõsiselt ehk mis unenäus temale olla juhtunud, nõnda et aega mööda kõik kuulutused uinustuse kaisu unustiwad. — Wara hommikul läkitab tema Wiru käsukandja kodu minema, annab temale juhatusi kaasa waenlase tõrjumise pärast,

ja tõutab oma abi sedamööda, kuda asjad saawad edenema. Kalewipoeg näitse siin rahwa wahwust tahta läbikatjuda, kui palju nemad omast wäest üksi jõuda wastapanna. — Laulu lõpetusel leiame üht pikemat wana lugu, kelle õpetuse siju näitab, kuda sõda ülepea muud ei sünnita kui wiletsust, mispärast mõnufam tema eest hoida, kui tagajärel kahetseda. Sõasõnumide kandjale tulewad wasta üks teise järgil wares, kottas, kaarn, hunt, karu, nälg ja kaff, sest need oliwad kõik juba haifutanud, mis tulu neile sõnumi täitmisest wõib sigineda. Seal lähwad sõnumekandjal filmad korraga lahti, tema märkab, et temale antud sund üks mõistmata on ja mattab sõnumid merepõhja, et neist hiljem pikemat jutu ei ole. Kessee paha sõnumide saatja olnud, ehk kellele neid saadeti: seda jätab laul tähendamata.

X.

Kümmes laul jutustab meile omas peassus lahkkel, osalt naljakal wiisil mõnda Kalewipoja tegudest, kellest ühtlase ka Ulewi poeg ja üks kannupois osa wõtawad. Laul alustab Paharäti poegade tüliga, kellel endine asupail Rikerpära joos kitsaks

läinud, et neil kaheliste elades seal pikem ruumi ei ole, ja sellepärast Alawipoeaga paluwad soob kaheliks osaks jagada. Alawipoeeg täidab nende soovimist, petab rumalat wettewaimu, kes temale palgaks kübara täie raha pidi kandma. Lõpetusel kuuleme, kuida Alawipoeeg wõidukiwa wiskades ja wägipulka wedades wettewaimu üle wõitu oli saanud. Jutu westes nimetab Alawipoeeg tutawat wana sõna, kuida hõrga sarwest ja meest sõnast kinnipeetakse, sõna langes raskest noore kuninga südame peale, sest et tema mõõga hinda Soome sepale tasumata unustanud. Müüd läkitab ta Alawipoeaga raha ja waraga wõlga tasuma ja käsib pika ootamise eest üle tingitud hinna weel osa peale lisada. Siis jääb ta ees seiswa sõa pärast mõtlema ja leiab wiimaks otsuseks, et kindlaid warjupaikaks libedast tarwis läheb, kuhu wanaraugad, nõbrad ja wigased peitu wõiksid pugeda. Tema wõtab nõuts linna ehitamise tarwis Peipse tagant laudu minna tooma. — Pikemalt jutustab künnes laul, kuida Alawipoeeg Kõutütre (ilmaneitsi) kadund sõrmust kaewust läinud otsima, kuida neitsi wett winnades sõrmest kautanud. Sortslased wiskawad westki kiwa kange mehele pähä, lootes nendega teda kaewu

põhja suretada, aga Alawipoeeg ei pane tühja nalja tähele, waid ronib natukesel aja pärast wigata kaewust wälja, üks westki kiwi sõrmukse wiisi sõrmes. Neitsile kiwi näidates, küsib ta, kas se ehk kadund sõrmus olla, sest et temal midagi suuremat kõntsast näppu ei puutuda!

XI.

Üksteistkümnes laul. Peipse teed tallades peab noor kuningas jälle pimedast metsalaanest läbitungima, tema wägewad astmed moondawad igal pool maapinna teisiteks, kui enne olnud; nõnda et elewantide karja sambakomblikud jalad tema kõrwas otsekui sippelga jalakesed wälja näitaksivad, sest:

„Kus ta sõtkus sooda mööda,
 Kaewandiku kaswatie,
 Kus ta sõndis künkeliku,
 Sile sammul sündinessa;
 Künkad läksid küüruselle,
 Madalamaks mõnda mägi,
 Kubu kanda kauemine,
 Warwas juhatus wiidimaie.“

Alawipoeeg, laua koorm õladel, läheb järwest otsekoheläbi, ehk küll üks wihane waenlase kere, kole, rohlem

metfalise kui inimese sarnane sortslane kange maru laentesse möllama puhub, kellega ta kanget meest upputada püüab. Kalewipoeg heidab järve kaldale wästmust puhkama. Magamise ajal warastab sortslane mööga tema kõrwaft, keda mehike nõiduse wäe abiga jõuab ülestõsta ja raske waewaga edasi wadada; aga Kääpa jõelt üle minnes libiseb mööf tema kaenlast wee põhja, kust nõia sõnad teda ei jassa ülestõsta. — Wargale ei jõe paremat nõu lingust peasmiseks, kui jalakandadele tuld anda ja pakku põgeneda. Unest ärkades leiab Kalewipoeg armsa sõariista kadunud, arwab sedamaid warguse süüd sortslase peale, kelle kurjus seda kahju temale wõinud teha, tõtab mööka otsima, kes kangel ei wõi olla, ja leiab wiimaks õnnelikult koha, kus haljas seltsimees magab. Kalewipoeg küsib mahedalt, kuida mööf seie saanud, mis peale sõasahk wastab, et sortslane teda peremehe kõrwal salamahki warastanud, aga jõekaldal olla ta näkineitfi meelitusel warga kaenlast jõlle karganud, kus teda niüüd näkineitfi wee all hõbe fängis mängitaba. Kalewipoeg nõuab pikemalt, kas möögal armsam sala warju taga weewaimuga mängida, kui kange mehe käes tera

waenlase werega wärwida. Mööf wastab kurtes, kuida temal parema õnnelikuma pääwade mälestus ial meelest ei kustu, kus wahwa mehe käft püha wihaga teda keeritelles waenlasi lastnud wirutada, aga kui peremehe äfiline meel teda kurja tööle sunnida, siis tunda mööf libedat meelekurbdust. Kalewipoeg laulab niüüd endise armsa seltsimehele haledat lahkumise lugu, ja noomib mööka: wahwa mehi, keda Kääpa jõe kaldal tulewal päwil juhtub nägema, wasta hiilgades lahkelt teretaba, aga kui keski Kalewi sugust tuleks, meest sõnadega teretaba, ja osama laulikule linnu wiisil wasta laulda. Lõpetusel lisab ta weel peale: „Leiab sind tulewal ajal üks minu sarnane mees, siis astu kutsumata wihisebes laentest ja ühenda ennast wahwa mehe käega, kui oleksite koku laulatatud. Kui aga se, kes sind enne ise kannud,*) oma jalakanda juhul Kääpa jõlle lastma, siis, armas seltsimees! leiha mõlemad kintsu spooned temal läbi.“

Laudade koormaga edasi minnes puutub üks

*) Kalewi poeg tahtis ütelda: kes sind enne „seie“ kannud, se oli sortslane; aga Soome sepa sajutuse wägi ehitab tema sõnad.

„tüma tompu kutistates tema jala kedre külge,“ kes üks meie aegse mehe suurune loom oli ja Kalewipojalt abi palus. Kalewipoeg pistab mehikese oma kaelakotti, ja käsib teda naljakaid juhtumisi kõneleda. Mehike olla eile õhtu metsas ekshides ühte wõõra talusse juhtunud, pereit temale lahkest süüa annud, ja laua alla magama pannud. Hiljemine tulnud pojad metsast koju, sünnud herne leent ja heitnud siis — üks ette, teine tahaseina magama, nende tuulelaenged kihutanud weike mehe laua alt seinast seina lendama, et ta kõigel wõi puhkamise mahti ei saanud leidma.

XII.

Kalsteistkümmnes laul. Meie kange mehe ligem wastatulik näitab wähem lahkeliku nägu. Tema peab sortslase kolme tugewa pojaga wõitlema, sest mehed teadwad et nende isa noore kuningaga mööda on warastanud, mispärast neil kartust ei ole. Kalewipoeg lõhub peaaegu kõik lauakoorma nende pähä kildudeks, aga nõia weel wiheldud meestel ei tule sest wiga. Ribedamal wõitlemisel annab üks pirisew peenike healeke Kalewipojale pöösa alt nõu, sõrwite

lauaga waenlaste pähä rabada. Sedawiisi sunnib ta waenlased palku põgenema. Kalewipoeg käsib nõuandja lagedale tulla, ja kuuleb, et mehike alasti, sest wana isa olla luues temale kasuka unustanud selga anda. Kalewipoeg kisub tükkikese oma kasuka õlmast ja kingib seda siilile tänupalgaks. Hiljemine leiab Kalewipoeg leiba wõttes mehikese, keda ta kaelkoti warjule pistnud, surnult, sest sortslaste hoobid olid teda tapnud, kelle piitsapiude otsta westikiwid pandud. Kalewipoeg kahetseb tema lugu ja matab teda siis maha.

Lähemal öökorteris tuleb tige sortslane salamahti jälle sinna ja nõiab kange mehele pikad unepaelad kaela, misläbi noor kuningas seitse nädalad laiseldes peab magama. Wiimaks äratub teda ommetegi unenägu. Et suurem osa laudadest sortslase poegade selga äraraisatud, sellepärast peab ta uusti asemele tooma ja läheb teistkorda Peipse taha. Särwe kalda ligidal leiab ta lambakarja, kust metsakriim ühe uttekese ärawiinud; Kalewipoeg sahib karjapõisi kisa peale kiwi maast, wiskab hundi pähä ja peastab lamba tema suust. Lõpetusel tuleb weel üks waese lapse lugu, kes leina lepituseks lõukese muna leidnud ja munast lamba oli kaswatanud.

XIII.

Kolmasteistkümnes laul. Kalewipojal juhtub koju poole minnes õnneks ühel päewal puhkades ussisõnu õpida; neid laulab üks nõia wana eit kadaka pöösa all. Paar pääwa hiljemine wiib teda teekäik ühe koleda koopa suhu. Kolm meest istuwad seal leeme paja ümber, nende suust kuuleb Kalewipoeg, et mehed põrgu lorkad olla, mis temale himu äratab, oma maa hädaft lugu pidamata, alt ilma wanataati tema riigis tutwustada. Nüüd wõtab ta põrgu teerada nalja pärast ette, et sealast elukorda ligemalt näha saaks; aga õnnelik kogemata juhtumine lasseb tema naljakäiki wiletsate peastmifeks sigineda. Alla minnes peab ta tük aega oma määratuma keha kitsast madalat urgasteed mööda edasi pigistama, kunni ta hiljemine lahendamal teel laialisema paika jõuab, kuhu lamp lae küllest tarwiliku walgust annab. Tagaseinas wärawa wärki ukse piitade kõrwas seisawad kaks toobrid, ühes piimawalge, teises jälle must tõrwa karwa märg. Ukse tagant toast kuuleb Kalewipoeg ühe kedraja neitsi laulu, kes endist õnnelikuma põlwe maa peal kahetsseb ja peastmise tundi igatsseb. Kui

Kalewipoig, kes piigale hellast wasta laulab, kõige oma määratuma loodud rammuga uft wallali ei jõua kangutada, käsib tütarlaps teda kät sinna toobrisse lasta, mis musta nõiduse weega täidetud ukse kõrwas seisab. Kange mees täidab antud õpetust ja põrutab ühe rusika hoobiga wärawa lahti. Teise toa seinas ripuwad üks mõök, pajuwits ja üks wana küünte laastust tehtud kübar. Piiga annab Kalewipojale nõu, kübarat ja witsakeft wõtta, sest et nende abiga wõimalik olla kõik soowimisi täita. Aga noore mehe silmad põlewad üksnes kena mõõga peale, mispärast ta kübara ja witsakeft tühjaks nalja asjadeks arwab. Õmmetegi katsub ta nalja pärast mõlemate wäge ja leiab tütarlapse jutu tõsi olemad. Neitsi kutsub oma õed kahelaste töö kallalt tuppä, ja nüüd mängiwad nemad neljaste läbi böb kui lapsed. Kalewipoeg tõutab piigadele altilmast peastmist ja maa peal tulewat paremat põlwe, mis eest tema hoolt kanda lubab.

XIV.

Neljasteistkümnes laul. Teisel pääwal lähawad piigad kolmekeste armsa külalisese elumaja

ja rikust näitama, sest et õnne korral Sarwik kodu ei olnud. Kalewipoja küsimise peale, kes nende peremees, ja mis neil temast teadaw olla, annawad tilitarlapsed umbes nõnda wastust: Kes teda ilmale toonud, olla neil teadmata. Laialiste walitsuse walbade pärast pidada Sarwik sagedaste salamahhi kangel rändamas käima, ilma et nemad ise teada, kuhu ta läinud, ehk kust ta tulnud. Maapõhjas sügawamal pidada seitse ilma leitama, kõik surnud inimeste hingedega täidetud, kellele seal asupaika seatud. Taara nõuotsuse järel olla need hinged kõik Sarwiku teenistusse pandud. Üks ainus lord aastas, hingede ajal olla neile luba antud, põrgu orjuse piinast peastetud, omaisid kodu waatamas käia. Nende hulgast waliteda Sarwik waba tahtmist mööda endale sulasid ja tüdrukuid nii palju kui töö parajalt tarwitada. Täna juba oodetakse wana peremeest koju tagasi, kes sel korral ülewal ilmas käimas olla ja kus tema päikese paistel ial pikalt ei püsida.

Ruda õed kolmekeste Kalewipojale tunnistawad, olla nemad elusalt alt ilma rõõwitud „õnnetuse tuulehoogul, wiletuse wihma saul.“ Neid wiidud kaunist ilmast järsku seie piinapaika. Taara heldus

kinfinud neile selle eest küll närtsimata noorust „senni kui tuppe solkimata, kaunakane kikkumata, iduke iwäs weel eluta.“ Mis kurba kahju tasumist wõida se kõige kadund wabaduse ja südamel kustumata igatsuse eest anda. — Kalewipoeg, julge Sarwiku üle wõimust saada, tõutab teistkorda neile peastmist, ja armab omal loodud wäel waenlase üle wõimust saada. Müüd katsuwad piigad tema teadmata naisterahwa kawaluslega teda eesseiswa wõitlemise wasta wägewamaks ja kurjawaimu nõdrumaks teha, mis sellega sünnib, et rammu ja nõdruse klaas teine teisega ümberwahetasse.

Sarwiku tagastitulil sünnitab sedamaid wõitlemist, mehed lähawad teine teisega rammu katsuma, kumb kummagi üle wiimaks wõimust saab. Kalewipoeg torkab põrguwalitseja kui ajaleiba maa sisse, aga waenlane wauib tema filmast sügawale ja kaub kui roistuke tuhka; sellepärast peab Kalewipoeg tüli lõpetust teiseks korrats jätma. Müüd koidab ta mööga wõõle, korjab hulga wara koku, tõstab warakotid õlale, piigad kolmekeste kotide otsa ja siis toimetab ta ennast — teekäigi lihendamiseks — soowituse kübara abiga loopa kuhu, kuhu tülles laudade koorm maha jäänud;

ftin laub ta efiteks laua koorma selga, sinna peale raha kotid ja wiimaks kotide otfa tütarlapsed, kes tema teadmata soowimise kübera kaasa olid wõtnud. Kalewipoeg wiskab tütarlastele kurwatuseks soowimise kübera tulde, ja tõutab neile omast wäest, ilma nõia-riistade abita rõõmsaid õnneliku päiwi tulewal ajal.

XV.

Wiisteistkümnes laul. Sarmiku kälimees rutab seitsekümmend põrgu selliga minijaid tagakihutama, kus Kalewipoeg nõiatwitfa abiga silda ette ja wet taha teeb, et põrgulased teda kinni ei saanud. Kälimehe küstmistele annab ta pillkades wastust. Seitseme nädalasel nõiduse wõimul sünnitatud magamise ajal oli raske sõda Gestimaa üle käinud, keda Mlewipoeg temale kuulutanud. Roju tulesse juhub Kalewipoeg linnaehitaja meistri Mlewi pojaga koku, sobitab temaga kaup, et Mlewipoeg linna ehitab, mis tarwis noor kuningas kõik ehitamise tarwitused meistrile lubab tuua. Linn pidi nii kindlaks saama, et waenlased temast wõimust ei wõinud wõtta. — Sellepeale kõneleb laulik põrgust peastetud tütarlaste Jugu pikemalt, keda Kalewipoeg Mlewi poja kaitsemise

alla oli annud. Mlewipoeg kofib noorema, Sulewipoeg wanema õe, keskmise rõõmib üks nõid endale õnnesaagiks, aga kanged kälimehed peastawad piiga tema küüfist, keda wiimaks Mlewipoeg endale kodukanaks kofib.

XVI.

Kuusteistkümnes laul. Kalewipoeg tahab maailma otfa ülesotsima minna, et oma käega taga-seina katsuma saaks, kuhu taewas maa külge kinnitatud on. Linn wõis wistist juba nii kangel olla, et temal waenlaste pärast enam kartust ei tulnud. Kalewipoeg annab ehitaja meistrile käsku, tugewaid laewu teekäigi tarwis walmistada, aga targad mehed Soome ja Lappo maalt tähendawad temale, et wiir-malaste waimud puust laewad tuhaks põletaksid, mis pärast üksnes wõimalik olla raudse laewaga sügawama põhjamaa otfa purjetada, kuhu wanaisa käsi taewa sõrwa maapinnaga kokukõitnud. Kalewipoeg lasseb omale laewa selgest hõbedast teha ja annab sõiduriistale Lennok nimeks. Endale ja laewameestele lasseb ta metallist riided teha, kes tuld ei karda; ülematele tehakse ülikonnad kullast ja hõbedast, ala-

matele rauast ja teraksest. Laenuitud lähwad teele; Soome tuuslarid puhuvad mere maru kihutusel lae-
netama, nõnda et laew wiimaks suure waewaga Lappo
randa saab. Kalewipoeg läheb seltsimeestega rannalt
kaugemale maad vaatama ja teed kuulama, kust kül-
lest ta kõige ligemalt maailma otsa wõiks minna.
Üks tark, nimega Warrak, käsib teda ettevaadata,
sest et seal teel inimesele palju hädaohtu wõib juh-
tuda, aga wiimaks lubab ta ommetgi kõrge palga
eest ise teejuhets kaasa tulla. Peale küsitut palga
tingib ta weel seda, mis kuningal kodu raudahelatega
müüri külles kinni seijab. Kalewipoeg tõutab kergel
meel el kõik temale tasuda, ilma pikemalt järelepärimist,
mis se kütkendatud wärandus pidi olema.

Müüd läheb teekäik pääw pääwalt ifa kaugemale
ja kaugemale põhja sihil edasi. Ühesorra juhtub
Lennof mere kuristikku kohta, kus laew meestega tükis
kippub põhja wauma; aga Warrak leiad mõnusat
nõu ja lasseb walaskala laewa jälle weepinnale win-
nada. Teine libe juhtumine tuleb neile Säde mete
saarel, kus üks wägi tulb, teine suitsu, kolmas
keewawet wäljasülitab. Sulewipoeg usaldab natuke
ligemalt imetegust waatama minna, aga leiab sealt

ni libedat kõrwetust et teelt wandudes ümberpöörab
ja teiste juure tagasi tuleb.

Kolmas juhtumine. Ühe tühja koleda ranna
kaldalt, kus laew seisatab, läkitakse kuus meest maad
ligemalt vaatama, nemad heidawad tiik maad edasi
käies metsasalku halja puude alla wästimust puhkama.
Siigla mehe noor tütar läheb kapsa aeda lehmadele
lehti murdma, leiab magajad kapsaste alt, tõstab
neid oma põlle sisse ja kannab koju isale näha, mis
putukad n'ad olla. Isa katsub wõõraid elukaid, et
neile mõistatusi seletada annab, ja märkab meeste
wastustest, et nemad loodud inimese loomad olla.
Teelt ekfinud meeste palumise peale korjab kange
neitsi neid jälle oma põlle sisse ja wiib merekaldale
tagasi.

Neljäs juhtumine. Kui laew parajalt jäemägede
wahelt teed edasi püüab tungida, näawad laewa-
mehed, filmi ülestõstes, wiirmaliste waimude tulist
wõitlemist, kes kõrbe odadega tautawad ja kulb-
kilpisi raputawad, et nende wehklemisest lausa pääwa
walgus laewa ümber tõuseb. Suurem osa laewa
meestest kautawad, koledat mängi nähes, julgust,
aga Kalewipoeg hüüab naerdes: „Laske wiirmaliste

wehik, hõbe oda wälgatused kulda kilbi kõigutused tulkaaret meile teha, kust me' walge kumendusel kaugemale näame käiki. Kuu ei tahtnud kaasa tulla, päike läinud ammu peitu."

Wiies juhtumine. Teekäiad jõuavad sabadega inimestele, kellel koera kehad aga inimeste pead otšas. Need panewad tugewast wasta ja ei taha wõõraid kaugemale lasta minna. Kalewipoja sõahobune leiab siin nõiduse läbi otša; kätetajumiseks häwitab ta nende maa ära. Sealatse maa targad tulewad teda meelitama, mispärast ta häwituse tööle tagajärel õnnistamise sõnu peale külwab. Üks neist tarkadest annab temale nõu, mitte kaugemale enam edasi tungida, kust ta enesele ja seltsimeestele warem surma, kui maailma otša saaks leidma. Müüd keerab Kalewipoeg pikalt teelt jälle koju poole minema ja leiab teekonnast niipalju õpetust: et targemalt tagasi tullakse kui kodunt wäljaminnakse. Kui nemad wiimaks jälle jalawarbad ifamaa murule tõstawad, laulab kagu lahkest neile wasta: „Dmal maal õitseb õnne, kodu kaswab kasu parem, kodu tundwad õuekoerad, tuleb tuttav teretama, sugulane soowimaie, paistab lahkest päikene, paistwad taewa tähekesed."

XVII.

Seitsmeteiskümnes laul. Wana Kalewi taadi kalmu künkale osawast Dlewipojast ülesehitatud ja kindlaks tehtud linnale paneb Kalewipoeg kadunt ema mälestuseks Lindanisa nimeks, „sest üks koht ei toida lasti rohkestes kui ema rinda." — Kalewipoeg elab kindlas uues linnas seitse aastat rahulikult, selle õnneaja peale tõuseb jälle sõakära ja mäsamine, kuningas ise läheb esimest kord sõtta. Tema sõaratsu seljas waenlaste wasta sõitmine on üks rohke wärwiga üleliigset maalitud, selgem üteldes solgitut pilt. Asjamaallas tõuseb wäga werine mäsamine kustumata kiituseks Gestirahwa wahwusele, sest et nemad wapra kuningaga abiga waenlased palku põgenema kihutawad. Põgenejaid tulist taga ajades komistab Kalewipoja hobune künka otsast teise künkale hüpates ja leiab surma. Selle õnnetuse läbi peasewad mõned waenlased. Pärast waenlase üle saadud wõitu lasseb Kalewipoeg sõawäe koju minna, ja käsib tänasest wõitlemisest tulewiku tarwis eeskuju wõtta: „Mehed olgu nii kui müüri, seisku nii kui rauda seina, teraksesta tehtud tornid, tamme-

metša tugewusel, kalju rünka kindelusel — warjufs waenu tungi wasta. Meie maa se jäägu wõrsjaks, prii põlwe pärijaks, kangem saagu kuningaks, wahwam teiste wanemaks, wõimus jäägu ühe woliks, ühe kätte kuningriiki, — muidu hulgaliste meelil tuulest tiili tõusenessa.“ —

Peale selle kui sõawägi wallalt lastud hakkab Kalewipoeg kolme sugulasega koju minema. Suures metsalaanes leiawad wäsiind tühja kõhuga mehed ühe wanamoori koopa suus kassa leent suures katlas keetmas. Wanaeit ja kolm meest heidawad magama, seni kui neljas söögikattal walwab. Kolmkorda järgimiste tuleb härjapõlwelaseks moondatut wanapois leedust maitsema, rüüpad ühe kulbitäiega katla tühjak, sest et tema wäsiind sõameestele leha karastust ei taha anda. Alwi-, Dlewi- ja Sulewipoeg pidid kentsakat lugu oma filmaga pealt waatama, aga Kalewipoeg, juba natuke kawalamaks läinud, teeb mehikese naljale otša, petab tema käest rammukelluse ära ja sunnib teda sedawiisi põgenema. Kanged mehed täidawad oma kõhud ja puhkawad üheskoos hommikuni, kus murueide tütreid neile ilusaid unenäguši filmade ette maaliwad.

XVIII.

Rahelateistkümmes laul. Unekaisust peasnud Kalewipoeg ei lähä seltsimehi äratama, waid astub koopa suhu, kust wanapois wõssel paku põgenenud ja wanamoor tema järgil kadunud, et aga sügaw hauk maha jäänud, kust must palaw lõhn wälja auras. Mitme weike elaja nõuandmist mööda lasseb Kalewipoeg, kus kitsikut ettetuleb nõiakellakest heliseda ja saab sedawiisi altilma. Sarwik läkitab põrgu rahupuistajale oma sõawäed hull hulgalist wasta terakkest sillani, mis üle jõe käib, ja kelle sees wee asemel sulatut wääwel woolab. Kalewipoeg rabab kõik maha, mis teel temale wasta tuleb, paiskab nende lehad üle silla jõkke, ja lõhub stis ruskaga põrguliku kõrguse õuwarawad. Nüüd sammub ta üle õue toa poole, lõhub toa ukseid eest ja astub läwäle. Gestuas istub woki taga tema kadunud ema hing; üks kausike eluweega seisab temal paremal, teine närtsimise weega jälle pahemal kael. Linda tähendab sõrmega esimese kausi peale; Kalewipoeg joob näidatut kausist ja paiskab määratuma rammuga kaljurahnusi tugewa seinä wasta, kunni

sein maha langeb. Uus wõitlemine alustab põrgu wäljawalitetud sõameestega. Wiimaks astub wana Sarwik ise platsi, Kalewipojale ettemisates, miks ta esimesel käigil teda olla rööwinud. Kalewipoeg kostab sõnabega tülitsemine ei maksta siin midagi, ja wistab kuradile süüks laela, miks ta enne tüli lõpetust olla redusse põgenud, ja eile salamahhti wõõral kujukul tulnud kapsakeednst warastama. Siis kutsjub ta wanapoisi poolele jäänud wiimast wõitlemist lõpetama, mispärast ta üksnes seie olla tulnud. — Tema lubab mõõka tuppest tõmbamata jätta ja nõia kellakese käest ärawõtta. Urguses poolmeeletumaks läinud wanapois joob effides nõdruse wet, aga Kalewipoeg rüügab teisest kausist mõne lonksu ram-mus tawat marga.

XIX.

Üheksateistkümmes laul. Sarwik näitab selpubul palju tugemat rammu kui esimesel korral, sest ehk tema kül kogemata effides nõrkuse wet joonud ja sellega jõudu wähenanud, siiski wältas wõitlemine neil seitse pääwa ja seitse bööd, ega lõpenud warem kui Linda wari pojale talukoonlaga tähendust annud,

kuda ta waenlasega pidi tegema. Seal rabab Kalewipoeg kõige rammuga Sarwiku põrandale, paneb tema keha mitmetpidi ahelasse ja kõidab ahelate otsad kalju seinu finni. Sarwik pakub mitmetpuhku rohket lunastuse hinda ja noomib wõitjat, et temale sarnane lugu üksford wõida juhtuda. Raske kulla koormaga tuleb Kalewipoeg põrgust tagasi, kus Allewipoeg koopa suus ootamas teda lahkest teretates wasta wõttab. Allewipoeg tapab suure härja, ja nüüd sööwad mehed kahelaste et watsjad kippuvad rebenema.

Pärast teist põrgukäiki toimetab Kalewipoeg weel mõned tululikud asjad kõiklikuks heaks, ehk kül neist pikemat jutu ei tehta. Lahkel lustipidul tühendawad kanged mehed lauldes kannust ja peekrid, seal astub Lappulane Warrat kuningaga ette ja küsib oma tõutut palka, mis kodu ahelate küttes müüri külles olla. Tema oli toona eile tornis kiwivõlwi alt ühe wana seaduse raamatu ahela külles leidnud, mis wana Kalewiparanduseks jätnud ja kellest tema poeg sinna saadil midagi ei teadnud. Kallim weel kui kuld ja hõbe seisis raamatusse ülespandud esivanemate priiuse põlw, nende kõige ülem warandus. Kalewipojal on

tõutuse sõna ülem kui kõik warandus, üle selle puudub temal teadmine kirjutud käskudest, mis pärast ta Lappolasele wana raamatu annab. Lustipidu puhmendusel ütleb ta: „Wõtta kirjad, wana Warraf, talwe böde ajawiiteks lambi walgel lugemiseks. Wõid ehk mõnda mõõrikuida tühja jutu tükkidest lehtedest leidanesa.“

Lühike aja pärast tõuseb meest sõakära: „raudamehed“ tulewad üle mere ja Kalewipojale tuuakse sõnumid, et noored mehed julgust kautanud, norrus seissta, sest et mõõgab rauda ei jõua murda, ega kerwed terast lõhkuda, nõnda et jõud säherduste sõameeste wasta ei ulata. Müüd langeb kuningas muretujusse. Tema sammub õhtu hilja isa kalmule — troosti õffima, aga: „haua ei olnud awaldust, kalmukünkal ei kuulutust. Wingel laened weeresiwad, õhkel tõusis tuulehoogu, kurba näitis kaste kuube, pisarpilul pilwe filma. Waimuwarjud wankunesa tõusid tuulta tallamaie. — Kalewide kange poega kõndis kurwalte koduje.“

XX.

Kaaskümnes laul. Enne kui Kalewipoeg

teist ja wiimist kord sõtta läheb, matab ta oma wara maha, mis iga aasta Saani böel peab põlema; mahapannes nimetab tema, kuda wara üleswõtmise võimalik olla, aga täna pääwani ei ole weel kellegile seda õnne osaks saanud. Teisel hommikul kostab juba sõasarme heal mehi kutsudes kaugele, et „mägi märkab ja mets ärkab, ja tuulehoog tuffuma jääb.“ Isa maa ilu ja wabaduse eest wõitlejad koguvad Smajõe kallastele koku ja lähwad siis rüütlike wasta lahingisse, kus jälle Kalewipoja hobu ja hull nõdra maid sõamehi suretakse. Raskest haawatud Sulewipoeg leiab sel puhul weresõnade läbi weel surma küüfist peastmist, aga paar pääwa hiljemine kautab ta Wõhandu jõe ligidal ommeti elu; nõnda kui Allewipoeg järwest juues uppub, kust tema raudkübar ja kolmekandiline mõõk weel praegu järwe põhjast õnneliku filma aeg ajalt paistawad.

Seda kalli hinnaga ostetut wõitu waenlaste üle ei suuda Kalewipoeg kannatada, süda kipub temal lõhkema, et ei pääwal püspaita, böel ei leidnud enam õnne. „Õnne aja õilmekesed“ — ütleb ta Olewipojale — „lustipääwa lillakesed lahkusiwad luhadelta enne juwe sündimista. Noorel nurmel närtfind tamme,

kerwadele kuiwand kaste seisan leskel sõbradesta, wae-
sels jäänud wendadesta; — lustipääwad lahkusiwad,
õnne ajad õhtuelle.“ Kolmest sugulasest ja sõbrast
ülejäänud Olewipoja kätte annab ta riigi walitsuse,
ja tahab edespidi, ilmaft ja inimestest lahutud üffi-
päinis elada. Koima jõe kaldal leiab ta sündsa koha.
Raudamehed läkitawad libeda keelega saadikud sinna,
kes teda filma ees püüdwad meelitada aga seljatagant
salamahsti temale otsa teha. Kalewipoeg märkab weel
parajal ajal nende kurja nõu ja hulkab neid ära. —
Teisel puhul tuleb üks kawalam kuusaja, kes teda
raudalastele abimeheks püüab meelitada. Kalewipoeg
käsib teda oma wähi warda sõõdaga jõest tõsta ja
järel waadata, kas wähi sõõda külles olla, ja kui
mees seda ei jaks, käsib ta teda koju minna: „Mine
koju, wennikene! käi ja kürest kuulutama, mis sa
märkanud mehesta! — Olen wõimusel wägewam,
keha kangusel tugewam, teud ei kõlba teenijaks ega
suurus sulaseks, wõimus wõõra woli alla. Enne-
mine elan üffi kehwa mehikese kombel, kui et sulgun
sunni alla, wõõra woliduse alla. Kalewide kanget
kaela saa ei kütke finnitama, orja ikke ormandama.“

Inimeste seltsist lahkunud endine wahwa mees

luusib nüüd laanesti mõõda ühest paigast teise: „tuska-
taju tuulutama, kus ei kanda enne käinud, warbad
warem weerenenud.“ Seal juhtub ta ühel päawal
Peipse järwe ligidale „kus tal jalad õnnikäigil sage-
daste enne sammund; ehk kül koha kurwal silmal
wõõras täna waatanesja.“ Nõnda tuleb ta Kääpa
jõe kaldale, kus mõõt magab, ja astub jõkke. „Mõõka
kõhe mõtlemaie: kas ei enne ise kannud, meesi ole
mõõgakesta? Kas ei kohus karistada?“ Selle mõt-
tega leitab ta mehel mõlemad jalad põlwist saadil
maha. Kaugemee sureb rohkest were woolamisest.
„Põrmu paelust peasnud waimu lendis lustil linnu-
kana pikil siiwul pilwetesse, tõusenest taewaasse,“ kus
tema seletatut kehaga jumaliku pidudest osa wõttab.

Siin wõiks nüüd tema elukäik lõpetust leida.
Aga wana jut ei leppi sellega, waid lisab weel peale,
kuda Laaral sellepärast muret olnud, et tema ei tead-
nud, mis ammetit ta taewas Kalewipoiale pidada
andma. Jumalikude nõude toimetusel wiibib tüf aega,
enne kui otjust leitakse, et kõige mõnusam ammet oleks,
Kalewipoega põrgu wärawa ette wahiks panna, et
Sarwik sealt wälja ei peaseks. Nüüd peab kangemehe
hing mullase kehasse tagasi minema, kelle puuduwaid

jalgu ka jumalad ei jõua asemele panna. Teda tõs-
tetakse hobuse selga ja saadetakse põrgu. Sinna tul-
les löbb ta, ülewalt tulnud heale sunnitusel, ruskaga
kaljust wärawa külge, aga käsi jääb tehtut prau wa-
hele kinni, ja sedawiisi wahib tema, ise ahelate küt-
tesse pandud, põrgulaste wäge, et kedagi neist wälja
ei pease. Neg ajalt katjub ta kät kaljust lahti kis-
kuda, et maa ja meri tema raputamisest wärisewad,
aga „Maana käsi hoiab meesta: et ei wahti wära-
wasta, kaitsem poega põrgust peaseks.

Aga üksford algab aega,
Kus kõik piirud kahel otsal
Lausa lähwad lõkendama;
Lausa tuleleeki leikab
Käte kalju kammitasata:
Kül siis Kalew jõuab koju
Dma lastel õune tooma,
Gestipõlwe uueks looma.“

